

POPIS VZDĚLÁVACÍHO MODULU
A. VSTUPNÍ ČÁST
1. Název: Kapitoly z dějin literatury a dalších druhů umění 20. století I
2. Kód:
3. Kategorie/obor vzdělání: 78-42-M/08 Lyceum
4. Typ vyučovací jednotky: vzdělávací modul
4. Délka výuky – doporučený počet vyučovacích hodin: 16 hodin
5. Platnost: 1. 9. 2025 Zpracovatelský tým: František Brož, Daniel Hanták, NPI
6. Vstupní předpoklady: očekávané výsledky učení dle RVP ZV
Doporučené umístění v učebním plánu: 2. ročník, kontinuální / bloková výuka
B. JÁDRO VYUČOVACÍ JEDNOTKY
1. Charakteristika Modul je orientován na vedení žáků k rozlišení a srovnání charakteristických rysů různých druhů umění (výtvarné umění, performativní umění, literatura aj.) ve vztahu k období a směru v období první poloviny 20. století ve světovém i českém kontextu. Základním principem je rozvíjení čtenářských dovedností ve směru rozeznání uměleckých a neuměleckých textů a jejich porovnání, porozumění uměleckým textům a jejich interpretace. Podstatné je osvojení dovedností souvisejících s textovou návazností a strukturou literárního textu. Žáci uplatňují dovednosti získané nebo souběžně získávané v rámci dalších modulů této vzdělávací oblasti. Jsou vedeni k vyjádření vlastního názoru na umělecké dílo, jeho hodnocení a k argumentační obhajobě těchto názorů a hodnocení. Na tento modul navazuje stejnojmenný modul ve 3. ročníku. 2. Očekávané výsledky učení včetně indikátorů formuluje či tvořivě vyjádří své porozumění smyslu vybraných literárních a dalších uměleckých děl - reflektuje a cíleně rozšiřuje či prohlubuje vlastní perspektivu, kterou nahlíží na literární texty a další projevy umění; - zvažuje při čtení možné podoby náhledu čtenářů z období vzniku literárního textu, zaujímá jejich perspektivu; - dokládá své poznatky o významu dílčích motivů i celého textu o relevantní textové pasáži a prostředky; - pojmenovává a textem odůvodňuje možné efekty, které text (nebo projevy dalších druhů umění) ve čtenářích (příjemcích) vyvolávají; - využívá k porozumění literárnímu textu kontrast či paralelu s jiným textem, uměleckým dílem či adaptací; - reflektuje limity a interpretační charakter překladů cizojazyčné literatury, zejm. poezie; vyjadřuje časově nebo kulturně vzdálenou zkušenost zprostředkovanou literárním textem čtenářskou interpretací či vlastní tvorbou - používá k vyjádření literaturou zprostředkované zkušenosti interpretaci a další tvůrčí projevy; - identifikuje časoprostor literárního díla i jeho částí a jeho potenciální kulturní význam; - porozumí přínosům literaturou zprostředkovaného setkání se zkušeností jiné doby, kultury, genderu a sexuální orientace či sociální vrstvy; - rozpoznává v literárním textu cizí zkušenost jako cizí a respektujícím způsobem ji usouvztažňuje se svým životním poznáním;

využívá poznatky o historickém, kulturním a žánrovém kontextu konkrétního literárního díla k jeho porozumění a tvořivým transpozicím

- identifikuje potřebu kontextuálního zakotvení na úrovni jednotlivých výrazů, dílčích motivů či obrazů i celku textu;
- dohledává v důvěryhodných a dostupných zdrojích potřebné kontextuální informace;
- posuzuje souběžně historický, kulturní i žánrový kontext vybraného literárního díla, pojmenuje případné napětí mezi nimi;
- identifikuje texty vhodné ke srovnávání a ze srovnání vybraných textů vyvozuje poznatky umožňující jejich porozumění;
- rozezná v textu podstatné intertextuální odkazy a vysvětlí jejich efekt;

vyvozuje účinek a smysl literárního textu z porozumění jeho základním mechanismům

- variuje literární motivy ve vlastním uměleckém projevu a reflektuje dopady jejich přenosu z původního kontextu;
- rozpoznává odlišné kompoziční postupy a principy a vysvětlí účinky konkrétní stavby textu;
- rozlišuje fakticky i funkčně různé subjekty díla (postavy, vypravěče či mluvčí, implikovaného autora, modelového čtenáře apod.);
- využívá k ohledávání textových a literárních mechanismů tvorbu vlastního uměleckého textu;

sdílí svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek jasně a argumentovaně

- vyjádří svůj čtenářský nebo jiný umělecký zážitek rozmanitými způsoby (od prostého sdělení po tvořivé či umělecké sebevyjádření) a volí způsob adekvátní dílu i komunikační situaci;
- argumentuje a naslouchá argumentům ostatních čtenářů / diváků / posluchačů ve prospěch rozvíjení diskuse nad literárním nebo jiným uměleckým dílem

3. Podpora rozvoje klíčových kompetencí a základních gramotností

- ZG čtenářská a pisatelská,
- KK kulturní, komunikační, k učení, k řešení problémů, k podnikavosti a pracovní, digitální

4. Obsah vzdělávání

Vzhledem k velké šíři možného záběru vzdělávacího obsahu je velmi důležité věnovat pozornost odpovídajícímu výběru konkrétních fenoménů, kterými se má modul zabývat. Důležité je zachovat charakter modulu a vyhnout se nebezpečí sklouznutí jeho pojetí k pouhému encyklopedismu.

Předmětem modulu jsou vybrané ucelené texty (popř. rozsáhlé úryvky) z vybraných oblastí dějin umění přibližně 1. pol. 20. st. Vzdělávací obsah modulu zahrnuje oblasti:

- secese jako „poslední jednotný umělecký směr“;
- české umělecké prostředí před i po 1. světové válce;
- umělecká reakce na 1. světovou válku;
- směry a tendence ve vývoji umění 1. pol. 20. st. ve světovém, evropském i českém, resp. československém kontextu;
- umění v konfliktu s nastupujícími ideologiemi.

5. Vzdělávací strategie

- minilekce zaměřené na úvod do vybraných období literárních dějin;
- induktivní poznávání charakteristických rysů jednotlivých dobových poetik;
- analýza a interpretace ucelených textů české a světové literatury;
- psaní uměleckých i neuměleckých textů reflektujících postupy, prostředky či témata daných textů a období;
- práce s textovými i audiovizuálními zdroji a kritické zpracovávání informací;
- samostatná/skupinová práce s komplexní sadou úloh k celistvému literárnímu textu (typu

interpretační mapy či jiného průvodce samostatnou četbou); - žakovský výběr textu k samostatné četbě probíhá na základě spolupráce s vyučujícím			
C. VÝSTUPNÍ ČÁST			
1. Způsob ověřování dosažených výsledků	max. počet bodů	2. Kritéria hodnocení	váha
Průběžné - řešení (standardizovaných) písemných testových úloh - psaní kratších uměleckých i neuměleckých textů podle zadání	100	porozumění problematice vybraných obsahových kapitol modulu	30 %
Sumativní - samostatný/skupinový výstup samostatné četby ve formě projektu nebo jiného zpracování s prezentací	100	kompetence kulturní, komunikační – prezentační, k podnikavosti a pracovní; aktivní přístup a podíl na realizaci, řízení realizace výstupu	60 %
Reflexe - zpětnovazebný rozhovor s učitelem a spolužáky o výsledcích učení	100	reflexe zkušenosti: aktivní účast na reflexi	10 %
Závěrečné hodnocení modulu je váženým průměrem hodnocení z jednotlivých způsobů-částí ověřování. Žák prospěl, jestliže získal alespoň 40 bodů z průběžného a 40 bodů ze sumativního hodnocení. Přepočtený vážený průměr na známky: 85–100 1 70–84 2 55–69 3 40–54 4 0–39 5			
3. Doporučená studijní literatura, odkazy na ilustrační zdroje Papoušek, V. a kol.: Dějiny nové moderny 1. Praha, Academia 2010; Papoušek, V. a kol.: Dějiny nové moderny 2. Praha, Academia 2014; Papoušek, V. a kol.: Dějiny nové moderny 3. Praha, Academia 2017; Švácha R.: Od moderny k funkcionalismu, Praha 1985; https://edicee.ucl.cas.cz/lexikon/lexikon?fbclid=IwAR2xMg3OF4iUV2tDJ-Etu6GkOOHlev1bCQnWRX1T-CYiE83USrKRuhBEPVU https://edicee.ucl.cas.cz/dejiny/dejiny-ceske-literatury Wittlich P.: Česká secese, Praha 1982, 1985; Lamač M.: Osma a Skupina výtvarných umělců I., II., Praha 1988, 1992; Foster H., Kraussová R., Bois Y.-A., Buchloh B. H. D.: Umění po roce 1900, Praha 2007; Walther I. F. ed.: Art of the 20th Century, I., II., Köln a. R. 1998; http://www.zroutik.cz/download/3_semestr/du2_poznamky_s_obrazky.pdf https://www.google.cz/search?q=SECESE&biw=1536&bih=722&tbm=vid&sxsrf=APwXEdfkq44ewHIXYoSirEMQZsDhpfZRaw%3A1680451719909&ei=h6gpZLaPN7CO9u8PtBKaQ4&ved=0ahUKEwj27s6-yov-AhUwh_0HHTWZBuUQ4dUDCA0&uact=5&oq=SECESE&gs_lcp=Cg1nd3Mtd2l6LXZpZGVvEAM6BAgJE			

Cc6BwgAEIoFEEM6CwgAEIAEELEDEIMBOgUIABCABDoLCAAQigUQsQMgWE6BwgAEIAEEAo6DQgAEIAEELEDEIMBEAo6CggAEIAEELEDEAo6CAgAEIAEEMsBOgoIABCABBAKEMsBUABY1AZggw9oAHAAeACAAZQBIAHBBZIBAzEuNZgBAKABAcABAQ&sclient=gws-wiz-video#fpstate=ive&vld=cid:05e5354a,vid:5LUNgRdtky4

<https://studijni-svet.cz/kubismus-dejiny-umeni-k-maturite/>

<https://vytvarna-vychova.cz/kubismus-cechy/>

<https://vytvarna-vychova.cz/surrealismus/>

<https://studijni-svet.cz/surrealismus-dejiny-umeni-k-maturite/>

<https://fahrenheitmagazine.com/cs/um%C4%9Bn%C3%AD/p%C4%9Bt-zaj%C3%ADmav%C3%BDch-z%C3%A1stup%C5%AF-art-deco#.ZCmq6v9MRPY>

Wittlich, P.: Literatura k dějinám umění: Vývojový přehled. Praha, Karolinum 2015.

Eco, U.: Dějiny krásy. Praha, Argo 2015.

Rileyová, N.: Dějiny užitého umění. Praha, Slovart 2004.

Petrasová, T. (ed.) – Švácha R. (ed.): Dějiny umění v českých zemích 800–2000. Praha, Arbor vitae 2017.

Gombrich, E. H.: Příběh umění. Praha, Argo 2006.

Pijoan, J.: Dějiny umění 1-10. Praha, Odeon 1977.

Hall, J.: Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění. Praha, Paseka 2008.

Blažíček, O. J. – Kropáček J.: Slovník pojmů z dějin umění: Názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malířství a užitého umění. Praha, Aurora 2013.

Pechlivanos, M.; Rieger, S.; Struck, W.; Weitz M.: Úvod do literární vědy. Praha, Hermann a synové 1999.

Bloom, H.: Kánon západní literatury. Praha, Prostor 2000.

Bradbury, M.: Atlas literatury. Praha, Ottovo nakladatelství 2003.

Svatoň, V.: Na cestě evropským literárním polem. Praha, Universita Karlova 2018.

4. Poznámky